

Висновки. Таким чином, стратегія промислового підприємства у тому чи іншому аспекті визначається взаємодією та протистоянням різних сил, які пов'язані із конкурентною діяльністю підприємства. Такі сторони можна визначити за допомогою базового ромба стратегічного управління. Базовий ромб об'єднує чотири первинні складові промислового підприємства: розподіл видів діяльності в часовому просторі, розподіл і перерозподіл стратегічних ресурсів, створення чи використання кадрового потенціалу, використання зовнішнього оточення. Час у стратегічному управлінні підкреслює динамічні властивості стратегії та її залежності від незворотності часу. Ресурси вказують на те, що певні види стратегічної діяльності підприємства можна реалізувати лише в тому випадку, коли воно зможе правильно використовувати наявні ресурси. Стратегія промислового підприємства можна реалізувати лише в тому випадку, коли воно зможе правильно використовувати наявні ресурси. Стратегія промислового підприємства обов'язково повинна містити складову визначення рівня забезпеченості бізнесу підприємства відповідними ресурсами, а також спрямування ресурсів із сфери з низькими можливостями у сфери з високими можливостями.

Третя складова стратегічного ромба – люди. Це не лише наявність і використання кадрового потенціалу в процесі формування й реалізації стратегії. Наявність кадрового потенціалу є лише однією складовою стратегічного управління. Іншою, дуже важливою складовою, є вивчення, розуміння й використання індивідуальних властивостей людини, таких як: гнучкість при виконанні своїх повноважень, зібраність, уміння концентрувати увагу на ключових чинниках, спостережливість та підтримка певного порядку.

Четверта складова – оточення – визначає передусім стратегічне становище промислового підприємства та його зміни. Ключовим аспектом оточення є його постійна нестабільність і рухливість, які підприємство постійно повинно відслідковувати й використовувати в прийнятті рішень. Слабкі та сильні сторони підприємства, можливості й загрози оточення – це поняття відносні, які визначаються ситуаціями й умінням їх використовувати.

Коробський Р.В., Ніколаєнко С.С.

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Зіткнення з різноманітними ризиками – звичайна загроза для будь-якого інвестора в умовах сучасної ринкової економіки. Здебільшого, вкладаючи свої кошти в виробництво тих чи інших товарів чи послуг, інвестор не може мати цілковитої впевненості в суспільному визнанні результатів цього виробництва. На практиці таке визнання залежить від вдалого сполучення різних факторів, отже інвестори ризикують отримати прибуток, менший за очікуваний, або, навіть, зазнати збитків.

Таким чином, дослідження інвестиційних ризиків, виявлення факторів, які їх викликають та обчислення можливих втрат – ось важливі проблеми, на які необхідно зважати сучасному інвесторові, приймаючи рішення щодо вкладання коштів у той чи інший напрям виробничої чи комерційної діяльності. Саме тому вміння оцінювати інвестиційні ризики є необхідним для сучасного менеджера.

Про важливість врахування інвестиційних ризиків свідчить чимала увага, що приділяється даній проблемі дослідниками у високорозвинених країнах. Так, по цій проблемі "... у США видана багаточисленна довідкова література; в таких спеціалізованих журналах, як "Форчун", "Бізнес уїк", з'явилися спеціальні рубрики, присвячені проблемам обліку ризику в інвестиційній кредитній діяльності, придбанні цінних паперів і т.і." [1;23].

За умов сучасної української економіки проблема інвестиційних ризиків є особливо гострою через нестабільність податкового режиму, падіння курсу національної валюти, низьку купівельну спроможність значної частини населення. Тому для капіталовкладників, які мають справу з вітчизняним ринком, особливо важливо ретельно обраховувати можливий вплив інвестиційних ризиків.

В умовах ринкової економіки актуальними стають питання визначення ефективних підходів до аналізу інвестиційних ризиків під час запровадження інвестиційних проектів (ІП) в Україні на підприємствах різних галузей. Проблеми залучення різних джерел фінансування залежать від вартості капіталу різного виду та визначення його середньозваженої вартості, яка включає такі розрахунки: джерела фінансування ІП; вартість різних видів капіталу; ринкова ціна джерел фінансування; середньозважена вартість капіталу. Проблемні питання з визначення джерел фінансування необхідно послідовно реалізовувати, вирішуючи такі завдання: розрахувати вартість різних видів капіталу та ринкові ціни на них.

Проблеми практичного застосування сучасних методичних розробок з аналізу інвестиційних ризиків і розрахунків ефективності ІП було досліджено в працях таких авторів: Г. Вайнрих, С.П. Джонс, А.В. Мертенс, У. Хоффман. Метою дослідження є визначення ефективних підходів до аналізу інвестиційних ризиків у сучасних ринкових умовах економічного розвитку України та вирішення проблем, пов'язаних із застосуванням середньозваженої вартості капіталу як необхідної або мінімальної норми прибутку для оцінки ефективності ІП. В умовах ринкової економіки виникають проблеми використання середньозваженої вартості капіталу. До того ж, при цьому не завжди повністю враховуються ризики, що виникають при реалізації ІП. У зв'язку з цим для визначення необхідної норми прибутку з урахуванням ризику рекомендується застосовувати цінову модель фондового ринку. Сутність її полягає в тому, що до безризикової норми прибутку (базової) додається премія. Безризикова норма прибутку, як правило, приймається з урахуванням безризикових інвестицій, до яких, наприклад, відносяться державні цінні папери. Ризикова премія — це додатковий прибуток, що додається до безризикового прибутку при вкладенні коштів у ризикові проекти. Розмір ризикової премії прямо пропорційний ризикованості інвестицій. Однак у цьому випадку виникають певні проблеми при практичному використанні цінової моделі фондового ринку для визначення необхідної норми прибутку. Вони полягають в наступному: як виміряти ступінь ризику ІП, а також наскільки рівень необхідної норми прибутку відповідає даному рівню ризику. Поняття ризику можна визначити як мінливість ринкового середовища, мінливість вартості капіталу й доходів від інвестицій. Ця мінливість і є результатом зміни ситуації на ринку капіталів, хоча деякі інвестиції не завжди залежать від цих змін. Як міра ризику в теорії інвестицій використовують поняття «бета-коефіцієнт». Він відображає зміну ринкової ситуації, тобто показує, на скільки змінюються доходи від інвестицій при зміні ринкової ситуації. Якщо проект має низький рівень ризику, то бета-коефіцієнт має значення менше за одиницю. Це свідчить про те, що прибутковість проекту більш стабільна, чим загальне становище на ринку капіталу і товарів. Якщо державні облигації випускаються з абсолютно безризиковою ставкою доходу, то значення бета-коефіцієнта дорівнює нулю. У випадку, коли прибутковість проекту піддається точно таким же змінам, які характерні для ринкової ситуації в цілому, бета-коефіцієнт дорівнює одиниці. При бета-коефіцієнті більшому за одиницю дохід від ІП має конструктивну залежність від впливу ринкових коливань. Метод цінової моделі фондового ринку стає найбільш прийнятним при розрахунку необхідної норми прибутку конкретного інвестиційного проекту. Поряд із цим методом існує спрощений підхід до визначення необхідної норми прибутку, суть якого полягає в прийнятті середньозваженої вартості капіталу як еталонного рівня необхідної норми прибутку для проектів із середнім рівнем ризику з визначенням шкали категорій ризику. Спрощений метод визначення необхідної норми прибутку має певні переваги порівняно з методом середньозваженої вартості капіталу. Суть цих переваг полягає в тому, що знижується ймовірність прийняття неправильного управлінського рішення, оскільки враховується ризик. Ймовірнісний метод аналізу вимагає, щоб фахівець, який приймає інвестиційні рішення, міг передбачити безліч можливих результатів реалізації інвестиційного проекту та оцінити ймовірність настання події.

Таким чином, коли інвестиційні проекти мають більш високий рівень ризику і невизначеності, інвестор, як правило, пред'являє більш високі вимоги до його ефективності. Аналіз цих вимог може бути відображений у розрахунках шляхом відповідного збільшення норми дисконту - включення в неї норми премії за ризик. При цьому ймовірність настання події, пов'язаної з можливими фінансовими втратами чи іншими негативними наслідками для діяльності підприємства (тобто ри-

зиком), стає більш прогнозованою, що має дуже важливе значення в сучасних умовах економічного розвитку України.

Література

1. Беренс В., Хавранек П.М. Руководство по оценке эффективности инвестиций / Пер. с англ. - М.: Интерэксперт, 2005. - 528 с.
2. Богатин Ю.В., Швандар В.А. Оценка эффективности бизнеса и инвестиций. — М: ЮНИТИ, 2003.- 253с.
3. Вахрил П.И. Организация и финансирование инвестиций. - М.: Маркетинг, 2005. - 164 с.

Коробський Р.В., Рак Ю.І.

ЕКОНОМІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЦЕСІВ ІНВЕСТУВАННЯ У ВУГІЛЬНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

Постановка проблеми. Розвиток та підтримання вугільної галузі в Україні пов'язані із потребою залучення інвестицій, які умовно розподіляються на дві частини: інвестиції на створення нових підприємств та на підтримання або розвиток існуючих. Інвестиційна політика безпосередньо пов'язана із відтворенням у галузі. Сукупність дій, які визначають напрямки, величину і способи використання інвестиційних ресурсів для досягнення певної мети, становить основу інвестиційної політики. В сучасних умовах наявності ресурсів на Україні інвестиційна політика та кінцевий результат її реалізації є взаємно коригуючими категоріями. З одного боку, мета досягається шляхом здійснення певної інвестиційної політики, з другого - обмеженість інвестиційних ресурсів може змінити запланований кінцевий результат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема використання внутрішніх резервів технологічних планок на вугільному підприємстві досить чітко окреслюють його позицію відносно економічної надійності. Особливе місце у побудованні теоретичного фундаменту для створення економіко-математичного апарату моделювання процесів, що впливають на рівень економічної надійності, займають праці видатних українських вчених-економістів В.І. Саллі, О.І. Амоші, М.О. Ільшова [1,2].

Цілі статті. У статті розглянуто питання економічного моніторингу здійснення інвестиційної політики на підприємствах вугільної галузі.

Виклад основного матеріалу. Головний шлях переходу вугільної промисловості на принципи ринкової економіки - це підвищення ефективності її роботи за рахунок внутрішніх резервів. З точки зору використання виробничих ресурсів та аналізу питомих витрат, резерви є досить значними. Сучасна криза вугільної промисловості України полягає у неможливості наявного зношеного шахтного ефективного фонду протидіяти кумулятивному ефекту негативних факторів, що є наслідками розвитку гірничих робіт у просторі. В такому випадку найбільш перспективною є така інвестиційна політика, яка б дозволяла швидкісне оновлення шахтного фонду при оптимізації розміру вугільного підприємства. Як і у кожній складній системі, процес функціонування шахти, описаної об'єктивно-орієнтованим алгоритмом, недостатнє фінансування та занадто великі часові проміжки можуть знівелювати процес прогресивної реконструкції; наприклад із числа нині діючих були реконструйовано 74 шахти, причому 37 із них - до 1970 р. На цих шахтах реконструкція втратила своє значення і утворилась потреба в новій і більш складній. Малу ефективність реконструкції можна описати декількома причинами:

1. Недостатній обсяг інвестування, що збільшував час до фактичної реалізації запланованих заходів, роблячи їх неефективними.
2. Відсутність чіткої спрямованості капітальних вкладень, їх де-концентрація.
3. Аналіз проектів реконструкції показує, що вона проводилась із малим збільшенням потужності підприємства, при цьому покращенню економічних показників надавалось другорядне значення.
4. Недостатньо гнучко сформульований підхід щодо підвищення ефективності роботи шахти.